

ARCHEOLOGIENOTA

MERELBEKE

HUNDELGEMSESTEENWEG
(prov. OOST-VLAANDEREN)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Auteurs: Bert ACKE, Bart BARTHOLOMIEUX,
Tina BRUYNINCKX

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Projectcode: 2016J52

- **Administratieve gegevens**

- ➔ Initiatiefnemer: zie privacyfiche
- ➔ Erkende archeoloog: Bart Bartholomieux, OE/ERK/Archeoloog/2016/00127
- ➔ Erkende archeoloog rechtspersoon: Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
- ➔ Locatiegegevens: Merelbeke, Hundelgemsesteenweg (zie plan in bijlage 2 en 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)
- ➔ Lambertcoördinaten: X: 106591, Y: 188965; X: 106679, Y: 189040
- ➔ Kadastergegevens: Merelbeke, afdeling 1, sectie A, percelen 524k, 525f², 525g², 525h², 525v², 525x² en 526f² (zie plan in bijlage 4 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)

- **Aanleiding vooronderzoek**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Gemotiveerd advies**

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan gesteld worden dat:

- er, gezien de ligging van het projectgebied op een zandige verhevenheid nabij een oude Scheldearm en de aanwezigheid in de nabije omgeving van een aantal waardevolle archeologische vindplaatsen, een vrij grote verwachting is voor de aanwezigheid van archeologische sporen binnen het onderzoeksgebied, voornamelijk uit de metaaltijden, de Romeinse periode, en de middeleeuwen;
- de aanwezigheid van een steentijd artefactensite niet uitgesloten kan worden;
- de voorziene werken (een appartementencomplex met ondergrondse parking) zullen resulteren in een vernieling van het archeologische bodemarchief;
- er in het verleden een aantal gebouwen en serres hebben gestaan op het terrein, maar dat de impact van deze structuren op de bodem vooralsnog niet duidelijk is.

De resultaten van het bureauonderzoek leverden onvoldoende informatie op om met zekerheid een uitspraak te doen over de af- of aanwezigheid van archeologisch erfgoed op het projectgebied. Verder vooronderzoek is dan ook noodzakelijk. Om de aanwezigheid en eventuele waarde van archeologisch erfgoed op het terrein correct te kunnen inschatten worden volgende fases van vooronderzoek geadviseerd:¹

- een proefsleuvenonderzoek, met extra aandacht voor bodemhorizonten en archeologische vondsten die kunnen wijzen op een goede bewaring van steentijd artefactensites
- waarderende archeologische boringen (enkel indien nodig geacht op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek)

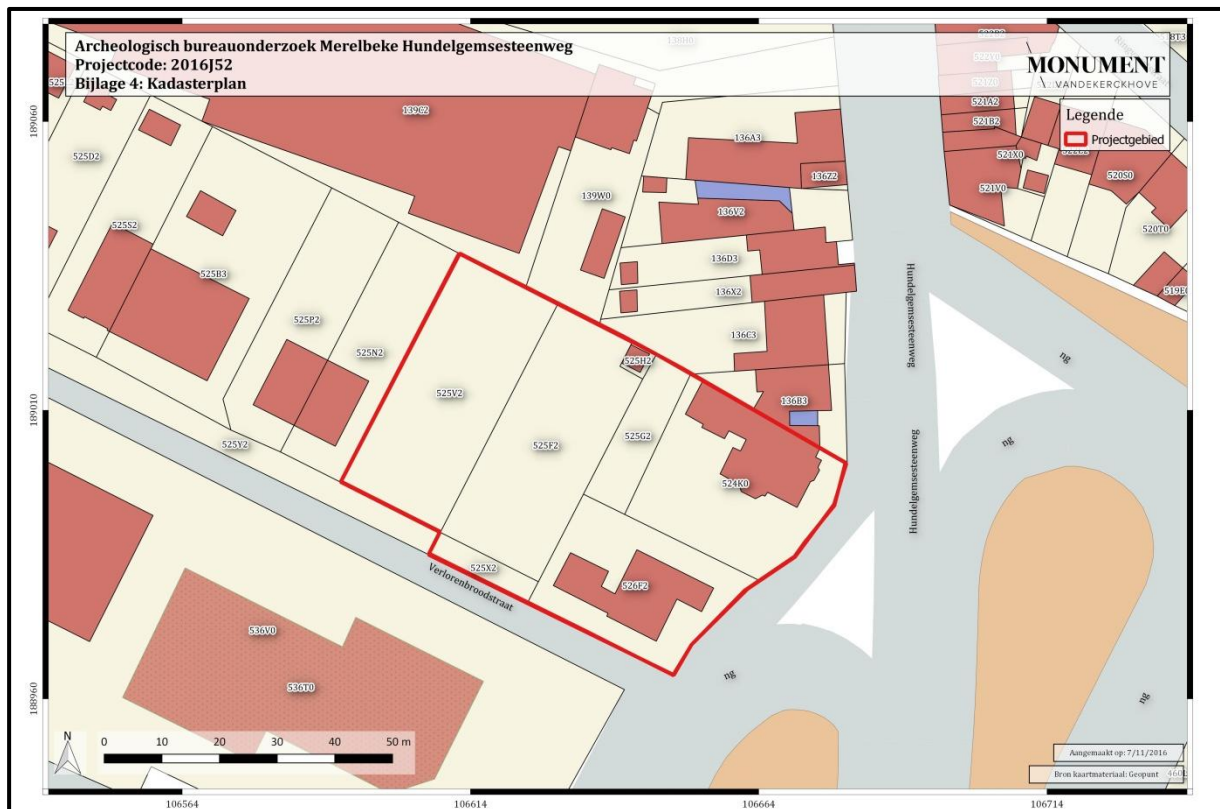
Uit deze vooronderzoeken moet blijken of een archeologisch vervolgonderzoek onder de vorm van een opgraving moet geadviseerd worden. De vooronderzoeken kunnen om juridische en economische redenen pas uitgevoerd worden na het verkrijgen van de bouwvergunning. Er geldt immers een recht van opstal op enkele percelen en in het oosten van het plangebied bevinden zich twee woningen die op heden verhuurd zijn en zullen bewoond blijven tot op het moment dat de vergunning uitvoerbaar is. De woningen worden dus pas gesloopt na het verkrijgen van de bouwvergunning.

Hieronder worden de voorwaarden beschreven waaraan de verschillende onderzoeksfases moeten voldoen.

- **Planafbakening**

De totale site heeft een oppervlakte van ongeveer 3264m² en dient integraal onderzocht te worden door middel van proefsleuven (eventueel aangevuld met waarderende archeologische boringen) (zie figuur 1).

¹ De keuze voor deze onderzoeksmethoden wordt gemotiveerd in hoofdstuk 2.5. van het verslag van resultaten.

Figuur 1: Kadasterplan met de precieze locatie van het archeologisch vooronderzoek en de geplande werken (rood omlijnd) (bron kaartmateriaal: Geopunt; aanmaak plan: 7/11/2016).

• Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder worden de specifieke (niet limitatieve) onderzoeksvragen per methode weergegeven. Elke onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord. Zolang niet alle onderzoeksvragen succesvol kunnen worden beantwoord, dient men over te gaan op de volgende onderzoeksmethode zoals besproken in hoofdstuk 2.5.

❖ Proefsleuvenonderzoek

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Wat is de aard van de sporen en/of artefacten (bewoning, funerair, ambachten,...)?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Zijn er indicaties dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de bodemopbouw?
- Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een (goed bewaarde) steentijd artefactensite?
- Is er verder archeologisch onderzoek nodig in de vorm van waarderende archeologische boringen? Zo ja, specificeer.
- Is er verder archeologisch onderzoek nodig in de vorm van een archeologische opgraving? Zo ja, specificeer.

❖ Waarderend archeologisch booronderzoek

- Zijn er mobiele (prehistorische) artefacten aanwezig? Zo ja, uit welke periode stammen deze?
- Is er sprake van concentraties met een hoge densiteit aan mobiele artefacten? Is het mogelijk deze af te bakenen?
- Met welke bodemhorizont(en) worden de mobiele artefacten geassocieerd?
- Is er sprake van de aanwezigheid van één of meerdere prehistorische sites? Zo ja, welke is de bewaringstoestand van deze sites?
- Kan een strategie worden opgesteld voor eventueel vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving?

• **Plan van aanpak**

Hieronder wordt per voorgestelde onderzoeksmethode de te hanteren techniek beschreven:

❖ Proefsleuvenonderzoek

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied worden parallelle ononderbroken proefsleuven aangelegd over het volledige onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middelpunt tot middelpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en bij voorkeur noordwest-zuidoost georiënteerd, min of meer haaks op de helling van het terrein en de oude Scheldearm. Per sleuf wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dergelijke manier dat er een geschrinkt patroon

ontstaat en men in feite om de 25m een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein. Bijkomend worden kijkvensters, volg- en dwarsseleuven aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt 12,5% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en kijkvensters. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost.

Figuur 2: Luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied en de aan te leggen proefsleuven. De twee gebouwen in het oosten zullen worden gesloopt na het verkrijgen van de bouwvergunning (bron kaartmateriaal: Geopunt; aanmaak plan: 18/11/2016).

Op figuur 2 wordt de inplanting van vier proefsleuven voorgesteld. Hierbij wordt het volledige plangebied onderzocht. Indien echter blijkt dat binnen bepaalde zones geen archeologisch potentieel meer te verwachten valt (bijvoorbeeld op de plaats van de gesloopte gebouwen), is het niet nodig de proefsleuven over de volledige lengte aan te leggen binnen die zones. Indien van de vooropgestelde inplanting van de proefsleuven wordt afgeweken, wordt dit gemotiveerd in het verslag van resultaten van het proefsleuvenonderzoek.

Er dient speciale aandacht te worden besteed aan de lokale bodemopbouw en de mogelijke aanwezigheid van stenen artefacten in de bodem. Indien een goed bewaarde oude bodem wordt aangetroffen dient het vlak van de proefsleuf volledig

geschaafd te worden zodat eventueel aanwezige steentijd artefacten gerecupereerd kunnen worden. Op basis hiervan kan beslist worden om over te gaan tot waarderende archeologische boringen.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bijvoorbeeld brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

❖ Waarderend archeologisch booronderzoek

De uitvoering van een waarderend archeologisch booronderzoek gebeurt pas wanneer tijdens het voorafgaande proefsleuvenonderzoek voldoende aanwijzingen worden aangetroffen voor de aanwezigheid van één of meer steentijd artefactensite(s).

Het booronderzoek dient in dat geval te worden uitgevoerd binnen de zones die op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek afgebakend zijn. In deze zones worden de boringen uitgevoerd in een regelmatig verspringend driehoeksgrid. Er wordt gewerkt met een tussenafstand van 5m tussen de raaien en 6m afstand tussen de individuele boringen. De precieze positie, oriëntatie en omvang van de grids is nader te bepalen op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Het type grondboor dat gebruikt zal worden is een Edelmanboor met een diameter van 12cm. De boringen worden handmatig uitgevoerd tot een diepte die tijdens het onderzoek dient bepaald te worden. Van elke boring worden zowel de volledige diepte, als de onder- en bovengrens van de horizonten geregistreerd. De opgeboorde sedimenten zullen steeds de relevante bodemhorizonten omvatten die nodig zijn om een goede evaluatie van de steentijd artefactensite(s) te maken. De stalen krijgen per volume een uniek staalnummer, en worden nat uitgezeefd op een maaswijdte van 1mm en 1mm. Na het drogen worden ze geanalyseerd door een vuursteenspecialist.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De diverse fases van vooronderzoek moeten niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus

het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

- **Gewenste competenties**

Het veldwerk wordt uitgevoerd door minstens 2 gediplomeerde archeologen, die permanent op de site aanwezig zijn. Daarnaast wordt conform de Code van Goede Praktijk een aardkundige betrokken bij het veldwerk, deze dient echter niet permanent op het terrein aanwezig te zijn.

- ➔ In het kader van het proefsleuvenonderzoek dient zeker één van de uitvoerende archeologen ten minste 220 werkdagen veldervaring te hebben met onderzoek op zandbodems. Beide archeologen dienen te beschikken over minstens 20 werkdagen veldervaring wat betreft proefsleuvenonderzoek in landelijk gebied. Minstens één van de uitvoerende archeologen moet beschikken over een ruime kennis betreffende grondsporen en vondstmateriaal uit de metaaltijden, de Romeinse periode, de middeleeuwse periode en de nieuwe tijd, alsook een basiskennis over vondsten uit de steentijd.
- ➔ In het geval er een waarderend archeologisch booronderzoek dient uitgevoerd te worden, moet deze gebeuren onder leiding van een archeoloog met aantoonbare veldervaring inzake steentijd.
- ➔ Gedurende alle fases van het veldwerk dient een aardkundige op afroep beschikbaar te zijn op het terrein. De aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met zandbodems.

- **Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk**

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.